

Apteczka literacka wsparciem rozwoju dziecka

Pomysł „literackiej superwitaminy” i „książek pierwszej pomocy” zrodził się z potrzeb dzieci i pytań rodziców. Bo nie jest łatwo funkcjonować dziecku w świecie dorosłych, ale i dorośli mają problemy z rozumieniem świata dzieci. Książki dla najmłodszych czytelników pomagają tworzyć pomost pomiędzy tymi światami, kształtować swoisty kod porozumienia i wzajemnej akceptacji. Współczesne badania zajmujące się problematyką rozwoju człowieka i wpływu różnych czynników na pierwsze lata jego życia, dowodzą, że wychowawcze możliwości literatury w pracy z kilkuletnim dzieckiem są zdecydowanie większe niż wobec starszych jej odbiorców. Związane jest to z dużą skłonnością dzieci w tym wieku do naśladowania, identyfikowania się z postaciami literackimi, szybkim rozwojem mowy i myślenia, aktywnością poznawczą i zabawową, intensywnością w poznawaniu świata oraz wrażliwością emocjonalną. Czytane dziecku teksty możemy stosować profilaktycznie lub jako „kurację”, gdy pojawił się już konkretny problem.

Bajki na receptę

Pojawiające się w literaturze przedmiotu określenie „książki na receptę” (*Books on Prescription*) używane było raczej w znaczeniu metaforycznym. Jednak odnalezienie w lekturach „recepty na życie” wydaje się możliwe i przydatne w procesie wychowania, edukacji, socjalizacji i terapii młodego człowieka. Oczywiście, należy pamiętać, że nie istnieją recepty uniwersalne, odpowiednie dla wszystkich, jednak potencjał tkwiący w literaturze może stać się skutecznym środkiem edukacyjnym i terapeutycznym dla czytelników w każdym wieku. Za podstawowy cel bajkoterapii uznaje się wsparcie, „umacnianie” dziecięcego odbiorcy poprzez ukierunkowane czytanie. Bajki, baśnie, opowieści, humorystyczne utwory wierszowane sprawiają, że dziecko – w wyniku identyfikacji – przeżywa emocje razem z bohaterami utworów, a jednocześnie może obserwować swoje reakcje intelektualne (poznawcze) i emocjonalne. Dzięki temu, rozwija samoświadomość i powiększa wiedzę o sobie i o otaczającym go świecie. Młody czytelnik zmienia się z każdą usłyszaną lub przeczytaną historią. Spotkanie z książką prowadzi go do autopoznania, które z kolei stanowi nieodzowny czynnik rozwoju osobowego i społecznego. Termin bajka terapeutyczna używany jest umownie dla różnych gatunków literackich. W Polsce określenie to upowszechniła Maria Moliccka dokonując podziału na bajki psychoedukacyjne, psychoterapeutyczne i relaksacyjne. Bajka terapeutyczna nie jest klasyczną, wierszowaną bajką z morałem, a raczej świadomie skonstruowanym i napisanym opowiadaniem z zawartym przesłaniem i wzorem do naśladowania. Pozwala manewrować znaczeniami, które odbiorca może odkrywać i transformować zgodnie z własnymi potrzebami. Często teksty te są określane jako bajki-pomagajki, które wspomagają prawidłowy rozwój emocjonalny dziecka, uczą go rozpoznawania i nazywania emocji, radzenia sobie z uczuciami: złością, smutkiem, lękiem, zazdrością i in. Młodzi czytelnicy mogą utożsamiać się z bohaterem, przeżywać z nim poznawaną historię, otrzymując jednocześnie wskazówki, co można zrobić by skutecznie poradzić sobie z problemem.

Książka uczy, bawi, wychowuje czyli o korzyściach płynących z mądrej lektury

Potrzebę czytania trzeba u dziecka rozbudzić, jeżeli zauważy ono, że lektura jest wartością dla rodziców i rodzeństwa, także i dla niego stanie się ważnym towarzyszem w procesie poznawania świata. Książki, które proponujemy dzieciom u progu ich literackiego wtajemniczenia, odgrywają niezmiernie ważną rolę w indywidualnym rozwoju młodego czytelnika. Mogą stać się skutecznym narzędziem w procesie edukacji, wychowania i terapii. Dobrze dobrane bajki mogą wspomagać emocjonalne i intelektualne przygotowanie dziecka do podjęcia obowiązku szkolnego. Książki, zawarte w nich ilustracje i przekaz słowny, stymulują procesy rozumienia przyczynowo-skutkowego, porównywania, analizowania, wnioskowania, tworzenia elementarnych pojęć, sprzyjają ćwiczeniom pamięci i skomplikowanym operacjom myślowym. W bajkach edukacyjnych i terapeutycznych bohater ma najczęściej problem podobny do tego, który przeżywa dziecko i potrafi sobie z nim poradzić! Utwór daje więc wzór strategii zachowania dla dziecka, które (czy się do tego otwarcie przyzna czy nie) będzie próbowało w sytuacji trudnej postępować podobnie jak jego ulubiony bohater. Bajki te rozwijają świadomość emocjonalną, uczą rozpoznawania i nazywania emocji, a przede wszystkim wpływają na nie! W literaturze, taki rodzaj tekstów reprezentują *Bajki, które leczą* Doris Brett, książka: *Bajki pomagają dzieciom. Opowieści, które uzdrawiają, pocieszają i dodają odwagi* Cornelli Nitsch, *Bajki na dobry sen* Gerlinde Ortner, seria o uczuciach Wojciecha Kołyszki i Jovanki Tomaszewskiej, *Bajkoterapia czyli dla małych i dużych o tym jak bajki mogą pomagać* oraz *Bezpieczna bajka* wydane przez „Naszą Księgarnię” oraz *Bajki terapeutyczne na dobry dzień i jeszcze lepsze jutro* Barbary Stańczuk. Dodatkowo, ciekawa forma wydawnicza, pięknie wykonane ilustracje, kształtują wrażliwość i smak estetyczny młodego czytelnika.

Uwagi końcowe

Już Platon zauważył, że „Wychowanie to uczenie dzieci czerpania przyjemności z tego co dobre”. Zachodzące w sytuacji czytania mechanizmy psychologiczne, takie jak: identyfikacja z bohaterem lub z sytuacjami, projekcja, kompensacja, modelowanie, racjonalizacja, fantazjowanie sprzyjają wzbudzeniu w czytelniku emocji. Istnieje też duże prawdopodobieństwo, że dziecko, któremu się czyta, stanie się dorosłym, który myśli...

Dr Wanda Matras-Mastalerz
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie
Polskie Towarzystwo Biblioterapeutyczne

Artykuł znalazła dla Państwa mgr Małgorzata Szopa, nauczyciel wspomagający.

Artykuł pochodzi ze strony:

<http://wielki-czlowiek.pl/apteczka-literacka-wsparciem-rozwoju-dziecka/>